

تحلیلی در مورد گرافیک محیطی و لزوم پیاده‌سازی صحیح آن منطبق با فرهنگ ملی و تأثیرات مثبت آن در رابطه با جامعه‌ای شاداب و امیدوار

امیرحسین آقاجانی

کارشناس ارشد ارتباط تصویری (گرافیک)

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۰۹/۰۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۸/۲۸

چکیده

این گفتار پژوهشی است در باب گرافیک محیطی و مبلمان شهری و در آن سعی شده با توجه به مطالعات و تجربیات پیشینیان در چند حوزه خاص از گرافیک محیطی تحلیل صورت گیرد.

نویسنده در ابتدا به تعریف و پیدایش گرافیک محیطی پرداخته و همراه با آن خواننده را متوجه اهمیت و کاربرد آن در دنیای امروز می‌کند. در ادامه با بررسی ریشه‌های تاریخی و شکل گرفتن تمدن‌ها و فرهنگ‌های مختلف به پیدایش جایگاه گرافیک محیطی در سطح جامعه می‌پردازد. با روشن شدن این موضوع جهت واکاوی روشن‌تر به سلسله مراتب نیازهای انسانی پرداخته شده تا ارتباط محیط با انسان بیش‌ازپیش آشکار گردد. همچنین رابطه فرهنگ بومی با آیین هر مرز و بوم به بحث گذاشته شده و چگونه شکل‌گیری بافت فرهنگی - آیینی را ترسیم می‌کند. در انتها و بر اساس داده‌های استخراج شده، نویسنده پیرو دو هدف اصلی این تحلیل (ارتباط گرافیک محیطی با فرهنگ ملی - آیینی و پیوستگی آن با جامعه‌ای شاداب و امیدوار) بر لزوم پیاده‌سازی گرافیک محیطی منطبق با فرهنگ و آیین تأکید می‌کند. وی با مطرح نمودن چند نمونه که تا حدی در این حوزه مورد قبول محسوب می‌شوند به‌سوی تأثیرات فرهنگی و فرهنگ‌سازی رفته و به اثرگذاری مثبت آن عوامل بر جامعه‌ای شاداب و امیدوار می‌پردازد.

کلمات کلیدی

گرافیک محیطی، مبلمان شهری، شادابی، معماری ایرانی اسلامی، فرهنگ ایرانی

مقدمه

با پیدایش انسان فکور، هم‌زیستی و خانواده معنای جدید به خود گرفت و هم‌زمان نخستین جوامع و اجتماعات شکل گرفت. بشر آموخت که با هم بودن و در کنار هم بودن در دنیای ناشناخته برای او سودمند است و لازمه‌ی بقای خود را در درون جامعه زیستن دید. بدین ترتیب شهر و شهرسازی مفاهیم اولیه خود را پیدا کرد. بی‌شک در آن ابتدا معیارهای ویژه‌ای در ساخت و بنای خانه‌ها و شهرها وجود نداشت اما رفته‌رفته، با شکل‌گیری قلمروها و کشورها و گسترش ارتباطات استانداردهایی پدید آمد که ذهن مردمان آن دوران را به طراحی و اجرای نقشه‌های خانه‌ها، مغازه‌ها و حتی شهرها معطوف کرد و این‌چنین معماری جایگاه خود را پیدا کرد. بدیهی است طراحان و معماران آن دوران علاوه بر نگاه کاربردی در نقشه‌های خود، ملاحظاتی در به‌کاربردن اصول اولیه‌ی زیبایی‌شناسی و هویت بصری را در طرح‌های خود داشته‌اند. به‌واسطه ظهور هنرمندان و صاحب‌نظران دیری نپایید که این ملاحظات اولیه تبدیل به اصل و اصولی شد که عضو لاینفک ساخت‌وساز گردید. از سویی دیگر شرایط و موقعیت جغرافیایی، ظهور ادیان مختلف در جوامع، قدرت‌طلبی پادشاهان و فرمانروایان و اهمیت نمایش این قدرت موجب تفاوت‌های فرهنگی و ساختاری گردید، که تاثیر آن به وضوح در تمامی ابعاد آن جوامع مشهود بود. تمدن‌هایی نظیر رم، یونان، چین، پارسی و تمدن اسلامی، همه و همه از این دست هستند و سیر تکامل را تا امروز بدین‌سان پیموده‌اند. اما نکته‌ای که در اینجا حائز اهمیت است ساختار و الگوی یکسانی است که به شکل جداگانه در کالبد هر یک از تمدن‌های کهن دمیده شده بود. به‌عبارتی هریک از آنها با مشخصه‌های خود که سراسر الهام گرفته از فرهنگ و آیین آن مرز و بوم داشت پیامی را در ذهن ناظران روانه می‌نمود که اینجا سرزمین ماست، دپاری که مردمانش این چنین و آن‌چنانند.

حال با این اوصاف آیا می‌توان اهمیت و قدرت تاثیرگذاری پیرامون را نادیده گرفت؟ آیا می‌شود از تاثیرات شگرفی که محیط ما بر ما دارد چشم‌پوشی کرد؟ آیا می‌توان منکر پیام‌های فرهنگی و آیینی ساختار بناها، عمارت‌ها و شهرها شد؟ و آیا می‌توان گفت محیط ما تاثیری بر روحیات و احوال ما نخواهد داشت؟ و شاید بتوان در این حوزه صدها سوال دیگر طرح نمود. در ادامه سعی بر آن شده در حد امکان به واکاوی درمورد نقش محیط بر تمام این امور پرداخته شود تا شاید بیش‌ازپیش به این مهم وقتی نهاده شود.

پیشینه پژوهش

در این پژوهش به‌کارستن صحیح گرافیک محیطی و توفیقات شایسته‌ی آن در زمینه‌های مختلف به‌خصوص حفظ فرهنگ بومی و ایجاد روحیه‌ی امید و شادابی در جامعه، مورد بررسی قرار گرفته است. مقوله گرافیک محیطی در دنیا و در دوره معاصر مورد توجه بسیاری از اندیشمندان و صاحب‌نظران قرار گرفته است. در کشور ما نیز در چند دهه‌ی گذشته متخصصان

و محققان بر این امر همت گماشته و کتاب‌ها و مقالات فراوانی را به رشته تحریر درآورده‌اند که شاید از آن جمله می‌توان به کتاب "هنر گرافیک محیطی" نوشته مسیب استوار (۱۳۹۲) که از جمله اولین کتاب‌های تحریر شده در این حوزه محسوب می‌شود، و یا پژوهش "تاثیر هنرهای شهری بر نشاط اجتماعی شهروندان" نوشته مینا صحرائی و بهنام زنگی (۱۳۹۸)، و یا مقاله "تاثیر گرافیک محیطی بر اماکن گردشگری مذهبی شهر بندرعباس" نوشته بابک دهقانی، ناهید تیلانی و سیما صابرصلغی (۱۳۹۶)، و ده‌ها اثر دیگر در این حوزه اشاره کرد.

کلیات این تحقیق با توجه به منابع موجود و بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای و بهره‌بردن از مطالعات تخصصی شهرداری‌ها در کلان شهرها و شهرهای کوچک بنا گردیده. از این رو با توجه به اهمیت ویژه موضوع و مطالعات صورت گرفته سعی بر آن شده جهت پیشبرد صحیح اهداف گرافیک محیطی و مبلمان شهری با نشر این مقاله گامی برداشته شود.

تعریف گرافیک محیطی و مبلمان شهری

واژه گرافیک "Graphic" واژه‌ای انگلیسی با ریشه یونانی "Graphikos" است و مفهوم طراحی و طرح‌زدن را در بطن خود دارد. به عبارتی هر کاری که به هر شیوه‌ای بر اثرگذاری، ترسیم و یا نوشتن منتهی شود در قالب این واژه خواهد بود. شاید امروزه در حوزه و محدوده فعالیت گرافیک و گرافیک‌توان محیطی را رسم نمود و آنها محدود کرد. به واقع با گسترش روزافزون تکنولوژی محدودسازی فعالیت امور گرافیکی غیر ممکن بوده و راه به جایی نمی‌برد. چراکه گرافیک با هرآنچه ما به صورت روزمره با آن در ارتباطیم چنان درهم تنیده که جداسازی آن دیگر ممکن نیست. از طرفی پیوندی میان زندگی و محیط پدید آمده که حاصل آن کلتی به نام گرافیک محیطی است و اجتنابی از آن در کار نیست. هنر گرافیک محیطی به دلیل همبستگی که با علوم انسانی و اجتماعی نظیر شهرسازی، ارتباطات، جامع‌شناسی و غیره دارد، تبدیل به یکی از ارکان زندگی اجتماعی گشته است (استوار، ۱۳۹۲: ۶).

همچنین شاید بتوان گرافیک محیطی را حاصل معماری و فطرت هنر دوست بشر دانست و مبلمان شهری را یکی از راندمان‌های گرافیک محیطی.

حوزه عملکرد گرافیک محیطی بسیار گسترده بوده، اما اولین و ساده‌ترین شکل از گرافیک محیطی را می‌توان در تابلوهای راهنمایی جستجو کرد و در قدم بعدی به آرایش راه‌ها، خیابان‌ها و طراحی ساختمان‌های مدرن اشاره کرد (استوار، ۱۳۹۲: ۵).

به عبارت کلی می‌توان این نتیجه را گرفت که تمامی حجم‌ها، رنگ‌ها، نورها، جنسیت‌ها، بافت‌ها، صداها و فضاهای خالی اطراف ما در این حوزه قرار می‌گیرد. گرافیک محیطی عناصر اطراف را سازماندهی نموده و محیط را بسته به نظر طراح تحت تسلط خود می‌گیرد. با این اوصاف انسان هوشمند امروز، ناخواسته در حصار نامرئی از فضاهای غامض و مبهم

قرار گرفته که گاه مفهوم بیشماری از آنها را درک نمی‌کند و یا درک آن برایش زمان بر خواهد بود. بدین سان در گرافیک محیطی به مفهومی به نام ایهام و یا کدگذاری می‌رسیم.

مفهوم ایهام و کدگذاری در گرافیک محیطی و هدف از استفاده از آن

همان‌طور که پیش‌تر مطرح شد انسان امروز بسیار هوشمندتر از گذشته است و این هوشمندی حتی در هر نسل با نسل پیشین آن مشهود است. این امر بدان معناست که نسل امروز علاوه بر توانمندی بیشتر در حل مشکلات، علاقمندی افزون‌تری نیز در حل معماهای پیش رو دارد. این امر سبب گشته طراحان و پیشگامان هنر گرافیک محیطی از این توانمندی به‌منظور نیل به اهداف خود استفاده کنند. البته در اینجا لازم است بین طراحی سلیس و طراحی همراه با ایهام مرز و کاربردی را مشخص کنیم. توجه ویژه این امر در مبانی ارتباط تصویری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و عدم نگرش صحیح به آن نه تنها خلط مطلب ایجاد کرده بلکه مخاطب را از هدف مورد نظر دور خواهد کرد. لذا یک طراح در اولین قدم می‌بایست این موضوع را شناسی کند که آیا با توجه به شرایط مخاطب و تمامی جوانب، طرح می‌بایست همراه با ایهام و پیچیدگی باشد یا خیلی شفاف و روان پیام را به مخاطب برساند. به‌عنوان مثال در طراحی تابلوها و علائم راهنمایی و رانندگی می‌بایست به ساده‌ترین شکل و گویاترین حالت ممکن پیام را به راننده و مخاطب ارسال کرد. چراکه فهم و درک سریع آن و گویایی موضوع تابلو، اولین و مهم‌ترین اولویت در آن است. لذا هرگونه پیچیدگی و ایهام در آن، نه تنها مفید نبوده، بلکه تبعات فاجعه‌باری خواهد داشت. همچنین طرح آن باید چنان از سادگی و شیوایی برخوردار باشد که نگاره‌ی تابلو ظرفیت یک زبان تصویری بین‌المللی را داشته باشد. از این روست که تمامی تابلوهای راهنمایی رانندگی در سراسر دنیا از یک الگوی واحد تبعیت کرده و با یک زبان ساده با مخاطب ارتباط برقرار می‌کنند.

در سوی دیگر و در نقطه مقابل سادگی، ایهام و کدگذاری در طرح وجود دارد. شیوه و یا ترفندی که گاه حتی تبدیل به یک سبک هنری می‌شود. در این نوع نگاره طراح به‌واسطه سبک هنری خود و یا نیاز پروژه مبادرت به کدگذاری و یا ایجاد سوالی در طرح می‌کند تا با به فکر فروبردن مخاطب خود، ذهن او را بیشتر با طرح همراه کند. این نوع پیاده‌سازی طرح اغلب در زمینه‌های تبلیغاتی، اقتصادی و اجتماعی کاربرد دارد. امروزه بیشتر تبلیغات محیطی که از جانب بنگاه‌های اقتصادی در پیش‌روی ما خودنمایی می‌کنند از این شیوه جهت ماندگاری بیشتر در ذهن و در نهایت بالابردن دستاورد مالی آن بنگاه استفاده می‌کنند. البته نوعی دیگر از کدگذاری در طرح وجود دارد که هدف آن ناخودآگاه مخاطب و بسترسازی ذهن او برای پذیرش و یا تغییر برخی عقیده‌ها است. کاربرد این نوع کدگذاری بیشتر آماج ایدولوژیک و فرهنگی است. که با توجه به یکی از اهداف نگارش این مقاله در ادامه به این مهم پرداخته خواهد شد.

رابطه گرافیک محیطی با فرهنگ و آیین

به منظور ورود و کشف رابطه‌ی گرافیک محیطی با فرهنگ و آیین هر جامعه، ابتدا اشاره‌ای گذرا به عوامل کلی شکل‌دهنده‌ی محیط جامعه می‌کنیم تا با ترسیم کلیت موضوع، اهمیت و رابطه فرهنگ و آیین بیش‌ازپیش مشخص شود.

شاید بتوان رفع نیاز را مهمترین عامل شکل‌گیری محیط دانست. به عبارتی اولین هدف از تشکیل فرم، فضا و چیدمان محیط هر فرد و یا جامعه رفع نیاز آن فرد و جامعه است. چراکه در اولین گام رفع نیاز فردی از اهمیت و اولویت برخوردار است و پس از آن کیفیت رفع آن خواسته مورد بحث قرار می‌گیرد. عواملی نظیر عوامل جغرافیایی، کیفیت دسترسی، عادات و خصوصیات محلی و یا به عبارتی فرهنگ، شریعت و آیین آن مرز و بوم، امور اجتماعی و مدنی، مسائل سیاسی، اهداف تبلیغاتی، مسائل روانشناختی و یا حتی زمینه‌سازی و یا تغییر ذهن جامعه جهت پذیرش باره‌ای خاص، همه و همه پس از رفع نیاز قرار می‌گیرند. البته پر واضح است در بین تمامی موارد یاد شده بسته به شرایط اهم‌وفی‌الاهمی صادق خواهد بود. با این تفاسیر اولین قدم در شکل‌گیری فرم، رنگ، نور، فضا و چیدمان محیط، نیاز فردی است و پس از آن جامعه. البته در مواردی لویت جامعه بر لویت فردی به دلیل برخی ملاحظات پیشی گرفته و فرد با تبعیت از آن به بقای زیستن خود در جامعه ادامه می‌دهد.

در روانشناسی محیطی نیازهای انسان به‌عنوان نماینده‌ی خود او در محیط در نظر گرفته می‌شود و بر این اساس مدل‌های گوناگونی به بررسی این نیازها می‌پردازند. در این میان مدل "آبراهام مازلو" در طراحی محیط کاربرد بیشتری دارد. مازلو سلسله مراتبی از نیازهای انسان را، از قوی‌ترین تا ضعیف‌ترین پیشنهاد کرده است، به ترتیبی که نیازهای قویتر نسبت به نیازهای ضعیف‌تر اولویت دارند. (شکل ۱)

(شکل ۱)

برگرفته از کتاب «انگیزه و شخصیت» نوشته «آبراهام مازلو» در سال ۱۹۴۳

این نمودار به نمودار سلسله مراتب نیازهای انسانی شناخته می‌شود

به‌طور کلی در این مدل ارتباط انسان و طبیعت از نگاه روانشناسی محیط بر سه محور استوار است.

الف) رویکرد استفاده‌ی ابزاری: کاربرد طبیعت به‌عنوان بخشی از منابع در دسترس. این نگاهی کارکردی به طبیعت، از جهت رفع نیازهای جسمانی یا روحی است و در پی نیازهای آنی و پاسخ نسبت به آن خواسته‌ها است، حتی اگر به تخریب طبیعت منجر شود.

ب) رویکرد اکولوژیک: متوجه بلایای طبیعی و نحوه منابع به کیفیت محیط و به لحاظ زیستی است. در این نگاه آنچه که مبنای جنبش‌های اکولوژیکی در راستای فراهم آوردن محیطی جهت حفظ و بقای حیات انسان در طبیعت است، مد نظر است. این نگاه، از تصور ما نسبت به آینده به وجود می‌آید و این که به نسبت تهدیدات، بقای طبیعت و ما به خطر می‌افتد و باعث تغییرات در طبیعت و نابودی انسان می‌شود.

ج) رویکرد سمبولیک: به ارتباط انسان و طبیعت با نگاه موضوعات اخلاقی و روحی-روانی می‌پردازد. در این رویکرد محیط بیرونی به‌عنوان محلی برای بروز رفتارهای مختلف از جمله آسودگی، امنیت و غیره است؛ بنابراین محیط بیرون اگر یک محیط پُر ازدحام شهری یا یک محیط طبیعی باشد و محیط درون خانه اگر فضایی پُر از انواع گیاهان باشد در ایجاد حس آرامش و امنیت در انسان موثرند. نحوه‌ی بررسی و ارزیابی این نگاه وابسته به تاثیر محیط بیرونی بر شاخص‌های مختلف روانی-سمبولیک و نه صرفاً استفاده و کارایی از محیط است (کامل نیا، ۱۳۸۸؛ ۲).

حال با این بیان مختصر به موضوع فرهنگ و رابطه آن با محیط و گرافیک محیطی پرداخته خواهد شد. ابتدا خیلی کوتاه به شرح در مورد فرهنگ خواهیم پرداخت. در مورد واژه فرهنگ و مفهوم و چیستی آن، اندیشمندان و صاحب‌نظران عقیده‌ها داشته‌اند و کتاب‌ها نگاشته‌اند. به عبارتی هرکس از منظر دانش و فرهنگ خود! از طرفی به‌واسطه‌ی گستردگی مفهوم و تغییر وسعت دایره‌ی دربرگیرنده‌ی آن، تعریف این واژه‌ی فراگیر، پیوسته دستخوش تغییرات بوده و شاید به قطعیت تعریف مشخصی برای آن نتوان یافت. از نظر لغوی فرهنگ واژه‌های فارسی و مرکب است که از دو جزء «فر» و «هنگ» تشکیل شده است. «فر» پیشوندی است که در معنای جلو، بالا، بر و پیش، به کار می‌رود، و «هنگ» از ریشه اوستایی «تنگا» گرفته شده و به معنی کشیدن و سنگینی و وزن است (فرهنگ فارسی معین).

اما در این مقاله به این بسنده خواهیم کرد که فرهنگ عبارت است از، مفهومی وسیع از ارزش‌های اجتماعی و شیوه‌های زیستن در جامعه و همچنین آداب، سنن، شعایر، هنرها و باورهای افراد آن جامعه. به عبارتی کوتاه و خلاصه، به مجموعه رفتارهای اکتسابی و ویژگی‌های اعتقادی یک فرد و یا اعضای یک جامعه معین فرهنگ گفته می‌شود. در این تعاریف نکته‌ای ظریف وجود دارد و آن تقارن و دوشادوشی آیین و شریعت در کنار واژه فرهنگ است. به درستی که فرهنگ را نمی‌شود فارغ از شریعت یک قوم و یا جامعه تعریف کرد. این موضوع در جای‌جای این کره خاکی و در هر جا که اجتماع بشری برپاست به شیوایی هویدا است. چراکه در طول تاریخ اعتقادات و باورهای مذهبی همواره بر روی فرهنگ اثرگذار بوده و فرهنگ هم پیوسته با آغوشی باز پذیرای مذهب. از این رو شایسته است در واکاوی رابطه‌ی گرافیک محیطی با فرهنگ، مقوله مذهب را در نظر داشته باشیم. همچنین از آنجایی که تمدن آریایی و ایران باستان و مردمان این سرزمین همواره شریعت‌مدار بوده‌اند بی‌شک سزاوار است فرهنگ امروز ایران را با شریعتش در یک کالبد ببینیم. از این رو و بر این اساس گرافیک محیطی امروز را، با فرهنگ و شریعت ایرانیان مورد بررسی قرار می‌دهیم.

البته امروزه در سراسر دنیا واژه‌ی فرهنگ برای اشاعه و گسترش، در بسیاری مواقع در کنار تبلیغات فرهنگی قرار گرفته و بر اساس فرهنگ آن جامعه و نوع تبلیغ، صورت‌های خاص خود به می‌گیرد. کشور ما نیز از این امر مستثنی نبوده و تبلیغات بر حول محور باورها و دیدگاه‌های فرهنگی ارائه می‌گردد. هنری که در رشد و تحقق آرمان‌های والای یک جامعه، خادم آن جامعه است و با تجلیات خود در حوزه‌های سمعی- بصری به آموزگاری در جامعه تبدیل شده که قیمتی بر آن آموزه‌ها نمی‌توان گذاشت. بی‌شک دستیابی به این مهم و رشد و گسترش جلوه‌های هنر در جامعه، در گام اول نیازمند دیدگاه مثبت و وسیع مدیریت شهری و در گام بدی ارائه طرح‌ها و ایده‌های ناب و خلاقانه از سوی طراحان است. (دهقانی، تیلاتی، صابرصلغی، ۱۳۹۶: ۸).

اگر کمی به عقب برگردیم و ریشه‌های تاریخ چند صد ساله گذشته را مطالعه کنیم به درهم آمیختگی معماری ایرانی- اسلامی خواهیم رسید. خواهیم دید که هنر غنی معماری ایرانی که وارث تمدن بزرگ مادها و آریایی‌ها بوده، چطور آرام آرام همچون تار و پود با هنر اسلامی درهم تنیده شده و موجب ظهور معماری ایرانی اسلامی گشته است. معماری توامان با ریتم و حرکت، حرکتی از کثرت به سوی وحدت. تبلور و غایت این هنر نوظهور را در عمارت‌ها و اماکن مذهبی به وضوح می‌توان یافت. جایی که شاهان و امرا برای نمایش قدرت، و آیین و شریعت برای جلوه‌ی احدیت، نقش در سرزمین ما دادند. بدین‌سان و بر طبق این الگو شهرسازی نیز شکل گرفت. پر واضح است در آن دوران علم گرافیک محیطی به شکل امروز موجودیت نداشت. اما گذشتگان با طرح‌ها و پیاده‌سازی نقشه‌ها و به‌کاربردن اصول معماری و زیبایی‌شناسی، ناخواسته در این مسیر در حرکت بودند. البته در برخی مقاطع تاریخی به‌واسطه‌ی شرایط آن زمان و یا نگاه پادشاهان و والیان، این هنر

معماری ایرانی اسلامی) دستخوش فراز و نشیب می‌گردید. اما در نهایت امروز در هر گوشه از این سرزمین، ما شاهد هنرنمایی هنرمندانی هستیم که هنرمندانه بنا کردند و نقش آفریدند. و امروز ما هستیم، میراث‌داران میراثی بزرگ!

اما امروز در این ایران که به گستره‌ی اقوام کُرد و لُر و بلوچ و عرب و آذری و فارس پهناور است، به واقع توانسته‌ایم پاسدار آن هنر فاخر باشیم؟ توانسته‌ایم در دوران مدرن همگام با تکنولوژی هویت خود را حفظ و آن را توسعه دهیم؟ آیا توانسته‌ایم هنر، فرهنگ و آیین خود را صادر کنیم؟ و آیا توانسته‌ایم با خلق فضاهای شهری و برون شهری محیطی شاداب و باطراوت پدید آوریم؟

پاسخ این سوالات اندکی ناامیدکننده است.

در حوزه فرهنگ و شریعت ملی ما دستخوش مُدرنیت‌ه شدیم. به‌صورتی که در نمادهای شهرسازی نه‌تنها نتوانستیم به رشد و ارتقاء فرهنگ و آیین این مرز و بوم کمک کنیم، بلکه آن‌طور که باید و شاید در حفظ آن نیز موفق نبودیم.

جایگاه گرافیک محیطی و مبلمان شهری

در اینجا جهت دریافت پاسخ صحیح و روشن‌تر، برخی از عملکردهای برنامه‌ها در چهار دهه گذشته را مورد مطالعه قرار می‌دهیم. همان‌طور که پیش‌تر مطرح شد دایره‌ی فعالیت گرافیک محیطی بسیار گسترده بوده و به‌نوعی تمامی احجام، فضاها، نورها و رنگ‌های اطراف ما را شامل می‌شود. تمامی فضاهای خصوصی، نیمه خصوصی / نیمه عمومی و عمومی دربردارنده‌ی این مفهومی هستند. فضاهایی چون خانه‌های مسکونی، باغ‌های خصوصی، مجتمع‌های مسکونی، ورزشگاه‌ها، سینماها، خیابان‌ها، میداين، مراکز خرید، ادارات و مساجد همه و همه در این سه دسته قرار می‌گیرند (کلاتری، انصافیان، ۱۳۹۰:۴)

درمورد نقش گرافیک محیطی در فضاهای خصوصی تنها به ذکر این موضوع بسنده می‌کنیم که در صورت نهادینه و ریشه‌دار کردن فرهنگ و آیین این مرز و بوم در کانون خانواده، تحقق و دستیابی به فضاهای خصوصی متشکل از نمادها و شعایر ایرانی چندان دست نیافتنی نخواهد بود. البته فراهم نمودن زیرساخت و بسترسازی همان ریشه‌دار کردن فرهنگ و آیین این مرز و بوم، و چیرگی بر پیچیدگی‌های این مهم از جمله دشواری‌های آن است که خود گفتاری جداست و در این فرصت نمی‌گنجد. اما در مورد فضاهای عمومی و نقش گرافیک محیطی در آن، ذکر این موضوع ضروری است که اگر در طراحی و اجرای فضاهای عمومی، به دو مقوله فرهنگ و شریعت بهای لازم داده شود، تعمیم آن‌را در فضاهای خصوصی شاهد خواهیم بود. و این همان اولین قدم‌های فرهنگ‌سازی است.

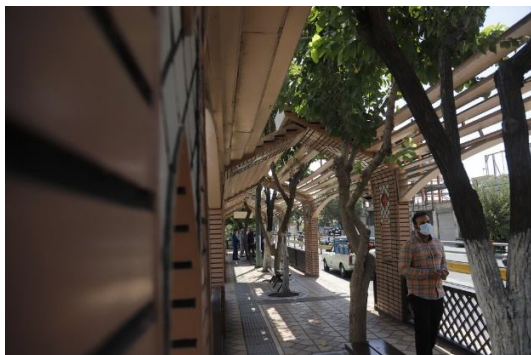
تصور کنید که یک روز صبح از خانه بیرون آمدید تا جهت فعالیت روزانه به سر کار بروید. چشم شما، گوش شما، دستان و پاهایتان و در کل حواستان با چه مواردی سروکار خواهد داشت. خیابان‌ها، میدان، ساختمان‌ها، ایستگاه‌های اتوبوس و مترو، کیوسک‌های روزنامه فروشی، فضاهای سبز، سینماها، تبلیغات روی بیلبوردها و حتی کفپوش خیابان‌ها چقدر احساس ایران کهن همیشه موحد را در ذهن شما تداعی می‌کند؟ در اینجا لزوم اجرای طرح‌هایی منطبق با فرهنگ ما نقش پیدا می‌کند. آیا در ساخت و سازهای اخیر به نام نوگرایی، نشانه‌های فرهنگی جای خود را به نمادهای مدرنیته داده‌اند؟ آیا آثاری از فرهنگ ایرانی در ساختار ایستگاه‌های اتوبوس، سینماها، کیوسک‌ها و فضاهای سبز دیده می‌شود؟ به نظر می‌رسد در طراحی و گنجاندن فرهنگ و معماری ایرانی دستاوردی بیش از این می‌توان داشت. البته با نگاهی منصفانه باید پذیرفت در قدم اول طراحی و اجرای یک الگوی واحد ایرانی در معماری موارد یادشده، به طور حتم هزینه‌ی بالاتری نسبت به طرح‌های کنونی خواهد داشت. لیکن با نگاهی بلند مدت و با فراهم‌سازی همان بسترهای فرهنگی و تعمیم آن در لایه‌های زیرین جامعه نظیر خانواده، نه تنها آن هزینه‌ها چشم‌گیر نخواهد بود، بلکه ما توانسته‌ایم با بودجه‌ای ناچیز و با آرایش صحیح محیط عمومی، آن را به محیط خانواده و فرد گسترش دهیم. جهت روشن‌تر شدن موضوع ذکر یک مثال خالی از لطف نیست. این مثال با در نظر گرفتن تجربه‌ی فردی تک‌تک ما، و تکرار گسترده در فضاهای شهری، و همچنین مزایای استفاده از آن و ترغیب شهروندان به استفاده از آن، مورد انتخاب قرار گرفته است.

یک ایستگاه اتوبوس. جایگاهی که همه‌ی ما تجربه‌ی سپری کردن زمانی در آن را داشته‌ایم و روزانه بسته به محل قرارگیری آن، جمع کثیری از شهروندان علاوه بر استفاده از آن، زمان قابل توجهی را در آن سپری می‌کنند. محلی که به راستی می‌تواند حداقل از نظر بصری به پتانسیلی جهت نقش بستن فرهنگ ایرانی تبدیل شود. اما متأسفانه با غفلت از این مقوله، هم‌اکنون در ذهن ما از این جایگاه شهری، تنها محلی با نشیمنگاه‌های پلاستیکی، لوله‌ها و حجم‌های فلزی و گاه نمای کامپوزیت نقش می‌بندد. به طور حتم نمادی از اصالت معماری ایرانی در ذهن تداعی نمی‌شود. برای آشکار شدن و تحلیل دقیق‌تر به بررسی اجزای یک ایستگاه می‌پردازیم.

اجزای کلی یک ایستگاه اتوبوس:

۱. سقف ایستگاه
۲. نشیمنگاه مسافران
۳. باجه و یا محلی جهت فروش بلیط و یا شارژ کارت
۴. ساخت دیوار یا مسیر حرکت، و یا ایستادن مسافران و یا مشخص شدن حریم ایستگاه
۵. تابلوهایی جهت معرفی ایستگاه حاضر
۶. تابلو راهنما و نقشه مسیر حرکت اتوبوس

۷. تابلو یا نشانه‌ها
 ۸. تابلوهای تبلیغاتی
 ۹. جایگاه کمک‌های اولیه
 ۱۰. سطل زباله
 ۱۱. حریم‌سازی پیاده‌رو
 ۱۲. محل نصب روشنایی
 ۱۳. محل نصب سیستم تهویه و یا گرمایشی / سرمایشی (در صورت تامین منابع مالی و به منظور بالابردن استانداردها)
 ۱۴. محلی جهت نصب پنل‌های خورشیدی به منظور تامین انرژی
- تک‌تک موارد یادشده جهت پیاده‌سازی، استانداردهای فنی و مهندسی خود را دارند. لیکن با در کنار هم قرار گرفتن اجزاء، حجم و سازه‌ی ایستگاه اتوبوس شکل می‌گیرد. اما با اندکی توجه مدیران و مجریان امر می‌توان، در نهایت به سازه‌هایی منطبق با طرح ایرانی رسید. ولی در کمال تاسف در شماره ۸۸ طراحی و کاربرد عناصر مبلمان شهری (کیوسک‌ها، سرپناه‌ها، ایستگاه‌ها و...) که مطالعاتی است از سری منابع آموزشی شهرداری‌ها، در فصل سوم با عنوان ایستگاه‌های شهری و در ۴۶ صفحه پژوهش، هیچ تحلیلی در این زمینه صورت نگرفته است. (حسینی لاهیجی، ۱۳۹۱: ۴۱)
- البته در یکی دو سال گذشته و به شکلی محدود در برخی از ایستگاه‌های اتوبوس طراحی‌ها و اجراهایی صورت گرفته که نشان از عنایت برخی تصمیم‌گیرندگان در حوزه مبلمان شهری دارد. شاید بتوان برجسته‌ترین نمونه آن‌را، در طراحی و اجرای ایستگاه اتوبوس‌های تندرو (بی آر تی) با معماری ایرانی و اسلامی در بزرگراه بعثت تهران و در محدوده شهرداری منطقه ۱۶ دانست.

(تصاویر ایستگاه بعثت؛ همشهری آنلاین، کد خبر: ۶۹۱۸۳۶)

در اینجا مطلوب است پیرو تاثیر نگاه مدیریتی به عنوان اولین گام در ایجاد تغییرات مثبت، به گوشه‌ای صحبت‌های آقای "سید مرتضی روحانی" شهردار منطقه ۱۶ تهران درباره‌ی اهمیت اجرای پروژه‌هایی که اصول معماری اصیل ایرانی در آن رعایت می‌شود، اشاره نمود. به گفته ایشان، "ما هر قدر در ساخت و ایجاد بناهای شهری به فرهنگ اصیل ایرانی و اسلامی توجه داشته باشیم به همان اندازه در حفظ و صیانت از آن ارزش‌ها تأثیرگذار خواهیم بود، حال این معماری می‌تواند مربوط به ساختمان و بنایی بزرگ باشد و خواه ایستگاه اتوبوس و یا هر مکان دیگر. این پروژه چند نکته کلیدی و طلایی دارد. اول اینکه نمایی از معماری ایرانی و اسلامی را به زیباترین شکل ممکن به تصویر کشانده و نگاه هر رهگذر و مسافری را به

سمت خود جلب می‌کند. دوم اینکه در زمان اجرای این پروژه که در بخش و رفیوژ میانی بزرگراه بعثت انجام شده به فضای سبز و درختان کوچک‌ترین آسیبی نرسیده و حتی این عناصر به کمک معماری آمده است و نکته آخر اینکه اینجا سرپناه و سایه‌بانی است برای مسافران و رهگذرانی که قصد دارند به نقاط مختلف شهر سفر کنند.

همچنین در مورد پیاده‌سازی این پروژه و نگاه صحیح مدیریتی می‌توان به گفته‌های "علی محمد کریم پور"، معاون حمل‌ونقل و ترافیک شهرداری منطقه ۱۶ اشاره کرد. ایشان معتقداند "در دوره‌ای قرار گرفته‌ایم که توجه به هنر معماری از نوع ایرانی و اسلامی می‌تواند روح خسته شهر را جوان و پرنشاط کند. قصد داریم در آینده نزدیک همه ایستگاه‌های اتوبوس‌های تندرو در محدوده منطقه ۱۶ را نیز به سبک معماری ایرانی و اسلامی طراحی کنیم تا خدمتی هرچند کوچک در حفظ و صیانت از فرهنگ اصیل ایران زمین برداریم."

به‌طور حتم این نمونه از گرافیک محیطی، (ایستگاه اتوبوس بعثت تهران) که به‌نوعی بزرگترین پروژه ایستگاه اتوبوس در کشور است، در گام نخست محصول نگاه صحیح مدیریت شهری است. دیدگاهی که به‌واسطه‌ی مطالعه و مشاوره‌ی صحیح نسبت به سال‌های قبل، ارتقاء یافته. این تغییر رویکرد به وضوح از فحوای کلام آنها پیداست. گام بعدی حضور و ایده‌پردازی‌های هدفمند طراحان مجرب است که با ارائه طرح‌های خود در چارچوب‌های فرهنگی و بومی به ایجاد فضاهای شهری همراه با استانداردهای لازم کمک می‌کنند.

شاید بتوان این نوع حرکت‌ها را اولین گام‌ها و تجربیات در جهت هویت بخشی به گرافیک محیطی در سطح شهرها دانست و البته نمونه‌های مختصر دیگری را در این زمینه فهرست کرد. به‌عنوان مثال می‌توان به ایستگاه اتوبوس مسجد نصیرالملک در شیراز (وب‌سایت خبری تحلیلی شیراز ۱۴۰۰؛ کد خبر: ۴۰۰۵۶)،

ایستگاه مینی‌بوس در شهرستان بشوریه (سامانه اینترنتی شهرداری بشوریه؛ خبر منتشر شده در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۷)

و یا ایستگاه اتوبوس در گرگان (باشگاه خبرنگاران جوان؛ کد خبر: ۵۹۸۷۶۹۷) اشاره کرد.

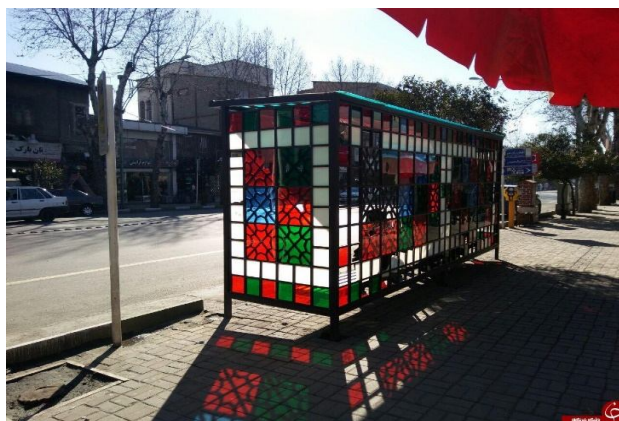

تصاویر ایستگاه اتوبوس شیراز (وبسایت خبری تحلیلی شیراز ۱۴۰۰؛ کد خبر: ۴۰۰۵۶)

تصاویر ایستگاه مینی بوس در شهرستان بشویه

(سامانه اینترنتی شهرداری بشویه؛ خبر منتشر شده در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۷)

تصاویر ایستگاه اتوبوس در گرگان (باشگاه خبرنگاران جوان؛ کد خبر: ۵۹۸۱۷۶۹۷)

حال با این نمونه‌ها تا حدودی علاوه بر به تصویر کشیدن توانایی بالقوه‌ای که در این حوزه برای رشد وجود دارد، تصویر ذهنی همیشگی شما از یک ایستگاه اتوبوس سراسر متفاوت گردید و می‌پنداری ساختار یک ایستگاه اتوبوس می‌تواند ایرانی هم باشد. ایستگاه اتوبوس تنها یک نمونه از هزاران سازه‌ای است که در گرافیک محیطی و لزوم به کار بستن الگوهای معماری ایرانی از آن یاد شد. اما پر واضح است تا تبدیل شدن این نمونه‌ها به الگوهای قوی و یک‌پارچه جهت پیاده‌سازی در تمام شهرستان‌ها و شهرها، و همچنین مطابق با معیارهای بومی آن منطقه راهی طولانی درپیش است. راهی که برای حفظ و صیانت از معماری ایرانی و تبلور جلوه‌های آن در محیط زندگی‌مان گریزی از آن نیست.

گرافیک محیطی و ارتباط آن با جامعه‌ای شاداب و خرسند

تا کنون در مورد چستی و لزوم پیاده‌سازی گرافیک محیطی با معیارهای ایرانی و تا حدودی تاثیر آن بر فرهنگ‌سازی سخن شد. حال شایسته است در صورت اجرای صحیح گرافیک محیطی، در مورد تاثیرات شگرف آن بر سلامت روحی و شادابی افراد جامعه تفحصی صورت گیرد.

بهداشت و سلامت روحی افراد از جمله مواردی است که حصول آن منوط به فراهم‌سازی و استمرار استانداردهای لازمه است. به عبارتی دستیابی به بهداشت روانی، فوریتی و مقطعی میسر نیست. همانا که اگر بدنه و ساختار روحی و روانی افراد یک جامعه را به درختی با قدمت سنین افراد آن جامعه معین مقایسه کنیم و ریشه‌های آن را به ریشه‌های روحی و تربیتی نسل‌های قبلی تشبیه کنیم، جامعه‌ی پژمرده و بیمار، به مثابه درختی کج و آفت‌زده می‌ماند، که یا صاف و عاری از آفت نخواهد شد، و یا بهبود و علاج آن در کوتاه مدت امکان‌پذیر نخواهد بود. برای داشتن درختی تناور با میوه‌های شیرین، عنایت و تیمار از همان ابتدا واجب و ضروریست. بلکه اولی و سزاوار آن است که پیش از کاشت دانه، بستر آن را نیز به نیکویی مهیا نمود. بدین‌سان دستیابی به استانداردهای بالای بهداشت روانی، نه تنها ممکن است؛ لیکن تداوم و تسلسل آن دور از دسترس نخواهد بود. لذا ایجاد ساختار و شالوده گرافیک محیطی فرهنگی در بستر خانواده و فضاهای آموزشی، اولین گام‌ها در جهت تحقق این مهم به‌شمار می‌رود.

با تولد یک نوزاد در خانواده، با توجه به رسوم و سنت‌های ایرانی، خانواده در جهت تامین ملزومات اولیه اقداماتی می‌کند، که مطابق با توانایی مالی و فرهنگ بومی آن منطقه، والدین در فهرست خرید خود، تا حد امکان از آرایش اتاق تا تهیه البسه نوزاد، مواردی را منظور می‌کنند. با گذر زمان کودک با رفتارهای تربیتی والدین و محیطی که از پیش برای او فراهم شده رشد پیدا می‌کند. دورانی حساس، از فرهنگ تربیتی و محیط رشد و نمو او. به‌طور قطع در این مقال ننگ‌جد که در مورد این دوره‌ی طلایی، و آثار آن در آینده، کاوش نماییم. اما بر کسی پوشیده نیست که تشکیل محیطی آرام و شاداب تا چه اندازه

بر سلامت روحی کودک موثر خواهد بود. از این رو، با توجه به بُعد اجتماعی این نوشتار، در ادامه گرافیک محیطی دوران آموزشی مورد سنجش قرار خواهد گرفت.

در چند سال اخیر در تفکر آموزشی کشور، درمورد جایگاه گرافیک محیطی و پیاده‌سازی آن، به صورت پراکنده و تا حدودی سلیقه‌ای حرکت‌هایی صورت گرفته که شاید اغلب این موارد را می‌توان در نظام آموزشی غیرانتفاعی جستجو کرد. لیکن از آنجایی که نسبت به بزرگسالان، کودکان توجه و دقت بیشتری به جزئیات دارند و همچنین تاثیرپذیری آنان از محیط بسیار فراتر از ذهن ما بوده، پیش از هر اقدامی التفات به مطالعات وسیع، و به کار بستن بالاترین استانداردها در این حوزه (گرافیک محیطی و مبلمان فضای آموزشی) امری بس ضروری است. این مطالعات چنان حساس و لازمند که در سال ۱۳۹۴ طبق پژوهش سه تن از پژوهش‌گران در پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای نوین در نگهداشت انرژی، درمورد بررسی تاثیر حس مکان بر دانش‌آموزان در مدارس زیست محیطی اظهار داشتند: "ساختمان‌های استاندارد با فراهم کردن شرایط مطلوب برای تدریس و یادگیری، سبب بهبود فعالیت دانش‌آموزان می‌شوند. دانش‌آموزانی که در مدارس با شرایط مناسب از نظر نور، دما و رطوبت تحصیل می‌کنند، نسبت به دانش‌آموزانی که در مدارس با شرایط نامناسب تحصیل می‌کنند، حدود ۱۱ درصد عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت." (بان صفت، اشرفی، سالاران، ۱۳۹۴؛ در پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای نوین در نگهداشت انرژی).

حال با چنین نرخ تاثیرپذیری بالایی آیا می‌توان به این مقوله کم‌توجه بود و یا با آن سلیقه‌ای برخورد کرد؟ در فضایی که محیط سرچشمه‌ی تحولات ذهنی و آموزشی دانش‌آموزان است و باید پذیرفت آنها هرروزه سیر تکامل خود را در این محیط طی می‌کنند. شاید از منظری حواس ششگانه و به‌خصوص چشم را باید درچه‌ای به آموختن دانست. "تایلو" در کتاب خود رابطه دیدن و آموختن را مورد واکاوی قرار می‌دهد و معتقد است دانش از طریق دیدن قابل انتقال است. (Taylor, P., & Enggass, K. ۲۰۱۰) با در نظر گرفتن مطالب طرح شده، پُر واضح است که گرافیک محیطی فضای آموزشی بر کیفیت یادگیری تأثیر مستقیم دارد و بر رفتار معلمان و دانش‌آموزان و روحیه آنان در تعلیم و تعلم اثرگذار است. به عبارتی گرافیک محیطی مراکز آموزشی برای سودمند بودن و آماده‌سازی نسل‌های آینده باید در ساختار بصری خود از الگوهای خلاقانه و نو بهره‌مند گردند چراکه واگویی و تقلید از گذشته، تنها عقب‌گرد شمرده خواهد شد. در عصر حاضر پژوهش‌ها و تحلیل‌های فراوانی بر روی آثار روانی رنگ‌ها و طرح‌ها بر ذهن کودکان و جوانان صورت گرفته است. بی‌شک هر یک از ما حال خوش خود را پس از تماشای مناظر زیبای طبیعت بیاد می‌آوریم و یا حتی آن احساس لطیفی را که با به یاد آوردن و مرور آن خاطره-ی تصویری در ذهنمان نقش می‌بندد.

بیا بید تصور کنیم مدرسه‌ای را که حیاط آن همچون طبیعت پوشیده از گیاهان زیبا است و نهری از میان آن گیاهان جاری. صدای دانش‌آموزان از هر گوشه به گوش می‌رسد. برخی با معلم خود در میان گیاهان به آموزش و گردش علمی مشغولند و

برخی دیگر در گوشه‌ای از حیاط به بازی گروهی. در راهروها نورپردازی‌های حیرت‌انگیزی بر روی فضای سبز و آب‌نماها خودنمایی می‌کند. دیوارها با رنگ‌های مختلف و شاد پوشیده شده و صدای چند پرند در قفس طنین‌انداز شده. در کلاس‌ها معلمان با لباس‌هایی چند رنگ و شاد و با لبخندی سراسر از عشق، درس را با آهنگ و سرود در دل و ذهن شاگردان به یادگار می‌گذارند. همه‌جا نور است و شادی... (Modeled after David Suzuki School, Canada) (وب‌سایت رسمی مدرسه دیوید سوزوکی، پایگاه خبری مدرسه دیوید سوزوکی در توئیتر).

به‌راستی کیفیت آموزش و روحیه تک‌تک نفرات این مدرسه چگونه خواهد بود؟ دانش‌آموزان این مدرسه در منزل شاداب‌تر و آرام‌ترند و شب‌ها با آرزوی فردایی که از مدرسه آغاز می‌شود به خواب می‌روند. آنها در این مدرسه نه تنها کنار هم بودن را، بلکه طبیعت‌زیستی را فرامی‌گیرند. نه تنها احترام به حقوق یگدیگر را، بلکه احترام به طبیعت را یاد می‌گیرند. معلمان و کادر تربیتی مدرسه نیز به‌جای تحمل فضای کاری کسل‌کننده، هر روز زندگی را تجربه می‌کنند. هر روز نهال‌هایی را آبیاری می‌کنند که در کهنسالی سایبان‌شان خواهند بود. آنها جامعه‌ای را ترسیم می‌کنند که خود سازنده‌گانش هستند.

آری... این فضا حاصل گرافیک محیطی صحیح بر فضای آموزش است و میوه‌ی آن شادابی و خرسندی است که نسل‌ها شیرینی آن در کام مردمان آن جامعه می‌ماند.

در بیرون از محیط‌های آموزشی و در فضاهای شهری نیز در صورت پیاده‌سازی صحیح معیارهای زیبایی‌شناسی، وضعیت به همین ترتیب خواهد بود. چراکه فضای شهری در مفهومی عام، ارتباط متقابل میان روابط و رفتارها است؛ یعنی ضمن آنکه محل همجواری هویت‌های فردی است، در یک زندگی شهری، خود به مثابه مهم‌ترین عامل احراز هویت بوده و بر رفتارها و روابط انسانی تأثیر می‌گذارد. (رفعیان، خدائی، ۱۳۸۸: ۳).

حال اگر نفرات این اجتماع به‌واسطه استانداردهای بالای محیط، افرادی شاد و سرزنده باشند، روابط بین آنها تا چه حد کنترل شده و مطلوب خواهد بود. از آمار جرائم گرفته تا میزان احساس رضایتمندی شهروندان و امید به آینده آنها.

با تشریح اجرای صحیح محیط استاندارد، همان‌طور که آن‌را در فضای خانه و محیط آموزشی بسط دادیم، می‌توان آن‌را به فضای ادارات، شرکت‌ها، فروشگاه‌ها و خیابان‌ها با تمامی ساختمان‌هایش تعمیم داد. در نمونه‌ی ایستگاه اتوبوس بعثت، تغییر و پیاده‌سازی قابل قبول را توامان با تغییر جلوه‌های بصری و حفظ معیارهای فرهنگی دیدیم. حال علاوه بر آثار مثبت فرهنگی که در آن قسمت شماره گردید، آثار مثبت زیبایی‌شناسی و دمیدن نسیم شادابی و طراوت و ایجاد حس امید در کسانی که از آن ایستگاه هر روزه استفاده می‌کنند دستاورد اندکی نخواهد بود. اما به‌طور حتم یک ایستگاه در یک خیابان کافی نیست.

نتیجه‌گیری

به‌طور حتم با تحریر یک مقاله و یا چند کتاب آرج و حق مطلب نسبت به جایگاه گرافیک محیطی و اهمیت آن در طول زندگی ما آدا نخواهد شد. حوزه‌ی فعالیت‌ها و دامنه‌ی آن به گستره‌ی زندگی ما و هرآنچه در اطراف ماست، گسترده است. چراکه انسان با محیط خود شناسایی و مفهوم پیدا می‌کند. گرافیک محیطی و اجرای صحیح مبلمان شهری، فرهنگ ما را حفظ و صادر می‌کند. از آشفتگی محیط زندگی ما جلوگیری و آن را ساماندهی می‌کند. سرعت و چابکی در جامعه ایجاد می‌کند. از نظر روانشناختی افراد جامعه را شاداب و خرسند می‌کند. آمار جرائم را کاهش می‌دهد. امید به زندگی، امید به آینده را در دل افراد جامعه زنده نگاه می‌دارد. بله اینها همه و همه گوشه‌ای از دستاوردهای اجرای صحیح گرافیک محیطی است.

عظم بر تغییر سراسری جهت نیل به دستاوردهای همه‌جانبه‌ی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، زیباسازی، هویت بخشی، رشد و توسعه، آموزشی و روانشناختی تنها زمانی رخ خواهد داد که در گام اول نگاه کلان مدیریتی به گرافیک محیطی بیش‌ازپیش ارتقاء یابد و با برنامه‌ریزی مدون و مستمر، پیاده‌سازی صحیح آن در جای‌جای این مرز و بوم نهادینه گردد.

منابع

- استوار، مسیب، (۱۳۹۲)، هنر گرافیک محیطی
- بان صفت، حسام، اشرفی، سیدحسین، سالاران، انسیه، (۱۳۹۴)، بررسی تاثیر حس مکان بر دانش‌آموزان در مدارس زیست محیطی. پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای نوین در نگاه‌داشت انرژی
- حسینی لاهیجی، سید رضا (۱۳۹۱)، مبلمان شهری (کیوسک‌ها، سرپناه‌ها، ایستگاه‌ها و...) مطالعات از سری منابع آموزشی شهرداری‌ها، شماره ۸۸
- دهقانی، بابک، تیلاتی، ناهید، صابرصلغی، سیما، (۱۳۹۶)، تاثیر گرافیک محیطی بر اماکن گردشگری مذهبی شهر بندرعباس
- رفیعیان، مجتبی، خدائی، زهرا، (۱۳۸۸) بررسی شاخص‌ها و معیارهای مؤثر بر رضایتمندی شهروندان از فضاهای عمومی شهری، فصلنامه راهبرد. شماره ۵۳
- فرهنگ فارسی معین
- کامل نیا، حامد، (۱۳۸۰)، معماری و الگو‌واره‌های طراحی جمعی تحلیل و بررسی تطبیقی رویکرد و معماری جمعی از منظر روانشناسی محیط. دانشگاه تهران - هنرهای زیبا.

- کلانتری، حسین، انصافیان، پیام، (۱۳۹۰)، مبلمان شهری: نگرشی نو بر چگونگی تجهیز فضاهای شهری توسط مبلمان شهری ویژه شهرداران، سری منابع آموزشی شهرداری‌ها، شماره: ۳۰

منابع اینترنتی:

- پایگاه خبری باشگاه خبرنگاران جوان

<https://www.yjc.news/fa/news/۵۹۸۷۶۹۷/%D۸%B۷%D۸%B۱%D۸%A۷%D۸%AD%DB%۸C-%D۸%B۳%D۹%۸۶%D۸%AA%DB%۸C-%D۸%B۳%D۸%A۷%DB%۸C%D۸%AA%D۸%A۷%D۹%۸۶-%D۹%۸۸-%D۸%A۷%DB%۸C%D۸%B۳%D۸%AA%DA%AF%D۸%A۷%D۹%۸۷-%D۸%A۷%D۸%AA%D۹%۸۸%D۸%A۸%D۹%۸۸%D۸%B۳-%D۸%B۴%D۹%۸۷%D۸%B۱%DB%۸C-%DA%AF%D۸%B۱%DA%AF%D۸%A۷%D۹%۸۶>

- پایگاه خبری تحلیلی شیراز ۱۴۰۰

<https://shiraz۱۴۰۰.ir/?p=۴۰۰۵۶>

- پایگاه خبری همشهری آنلاین:

<https://www.hamshahrionline.ir/news/۶۹۱۸۳۶/%D۸%AA%D۸%B۵%D۸%A۷%D۹%۸۸%DB%۸C%D۸%B۱-%D۹%۸۶%D۸%AE%D۸%B۳%D۸%AA%DB%۸C%D۹%۸۶-%D۸%A۷%DB%۸C%D۸%B۳%D۸%AA%DA%AF%D۸%A۷%D۹%۸۷-%D۸%A۷%D۸%AA%D۹%۸۸%D۸%A۸%D۹%۸۸%D۸%B۳-%D۸%AA%D۹%۸۶%D۸%AF%D۸%B۱%D۹%۸۸-%D۸%A۸%D۸%A۷-%D۹%۸۵%D۸%B۹%D۹%۸۵%D۸%A۷%D۸%B۱%DB%۸C-%D۸%A۷%DB%۸C%D۸%B۱%D۸%A۷%D۹%۸۶%DB%۸C-%D۸%A۷%D۸%B۳%D۹%۸۴%D۸%A۷%D۹%۸۵%DB%۸C>

- وبسایت شهرداری بشرویه:

<https://www.boshrooyeh.ir/index.php/news/۵۸۴-۲۰۱۹-۰۳-۳۰-۱۲-۴۲-۵۴>

- وبسایت مدرسه دیوید سوزوکی

<https://davidsuzuki.peelschools.org/school-council>

- پایگاه خبری مدرسه دیوید سوزوکی در توئیتر

https://twitter.com/DavidSuzukiSS?ref_src=twsrc%۵Egoogle%۷Ctwcamp%۵Eserp%۷Ctwgr%۵Eauthor

کتاب غیر از زبان فارسی:

- Taylor, P., & Engass, K. (۲۰۱۰). Linking architecture and education: *sustainable design for learning environments*. Mexico City: University of New Mexico Press.

An analysis about environmental graphics and the necessity of its correct implementation in accordance with the national culture and its positive effects in relation to a lively and hopeful society.

Abstract:

This analysis is a research in the field of environmental graphics and the correct implementation of urban furniture while preserving local culture and rituals and its connection with a cheerful, happy society far from sadness and depression while preserving its own culture and rituals. Considering the special importance of this topic in the current period and the experiences of other countries as well as the new approach of internal city managers, the author considers it necessary to write this article and thinks that now that we are at the beginning of this path, we should look at this issue from a scientific perspective and in accordance with The culture and sharia of this border is inevitable. He believes that as much as the correct implementation of environmental graphics can help the growth and personal and social excellence of any society, if it goes wrong, it can be very destructive and destructive because the cultural message of urban furniture is much, much more than its visual beauty. After that, by proving the direct connection of this category with the culture and religion of every nation and the need to pay attention and implement it, he examines the relationship between environmental graphics and a cheerful society far from sadness, and believes that if these principles are followed, the results will be visible in different dimensions. will be. Also, the author believes that in our country, with its ancient civilization and strong religious roots, environmental graphics should be progressive and compatible with our culture and sharia. Therefore, the creation of new ideas and role models will be successful only in this framework. In this article, referring to a few examples of the implementation of environmental graphics in several cities of the country, an attempt has been made to illustrate the positive effects of environmental graphics in preserving culture and creating a sense of freshness in the city.

Key words: Environmental graphics, urban furniture, freshness, Iranian Islamic architecture, Iranian culture

